

Ключевые слова: краєведение, культура, провінція, Галиція, Самбор, Самборський регіон (Самборщина), «Бойківщина», історія, лінгвістика, археологія, етнологія

Roman Holyk (Lviv)

The Local Lore and Ethno-Cultural Life of the Sambir Region in the First Half of the 20th Century

This articles traces the ethno-cultural life of the Sambir city and the Sambir region in the first half of the 20th Century. The main focus of this studies is the condition for the creation of Local Lore Society «Bojkivshchyna» that united Western Ukrainian historian, archeologist, ethnologist and dialectologist in the 30 s of the 20 th century.

Key words: local lore, culture, ethno-cultural stereotype, province, Galicia, Sambir city, Sambir region, «Bojkivshchyna», history, linguistic, archeology, ethnology.

УДК 027.7:378.4(477.43):908

Віктор Прокопчук (м. Кам'янець-Подільський)

БІБЛІОТЕЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА)

У статті на прикладі наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка розкриваються основні напрями, форми і методи бібліотечного краєзнавства.

Ключові слова: наукова бібліотека, краєзнавство, фонд, краєзнавча бібліографія, покажчик.

Поняття «бібліотечне краєзнавство» з'явилося на стику двох галузей діяльності – бібліотечної і краєзнавчої, а тому ввібрало в себе їх характерні ознаки. Його витoki слід шукати у 20-х роках минулого століття, коли молода радянська держава в умовах масового краєзнавчого руху вирішила взяти його під свій контроль, забезпечити координацію і спрямування в русло утвердження нової соціально-економічної та ідейно-політичної системи. Після I Всеукраїнської краєзнавчої конференції у Харкові (травень 1925 р.), утворення Українського комітету краєзнавства в структурі Укрнауки Народного комісаріату освіти УСРР у кожній з 32 округ почали створюватись окружні комітети краєзнавства, у районах – районні товариства, на підприємствах, в установах, організаціях та навчальних закладах – різноманітні гуртки. Ідеологи краєзнавчого руху, у першу чергу О. Буценко, М. Яворський, О. Лазарис, М. Криворотченко, спрямовували цей науково-громадський рух у бік так званого «виробничого краєзнавства» – на пошук корисних копалин, ефективних методів обробітку ґрунту, боротьбу зі шкідниками, вивчення, узагальнення і поши-

рення радянських форм співжиття, свят та обрядів, відволікаючи увагу суспільства від його історії, національної самобутності.

1925 року на I конференції наукових бібліотек України Михайло Ілліч Ясинський, який протягом 1919–1923 рр. був помічником бібліотекаря і, навіть, бібліотекарем фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету, а згодом, після ліквідації університетів, завідувачем бібліотеки Кам'янець-Подільського інституту народної освіти, у своєму виступі висунув та обґрунтував ідею посилення ролі бібліотек у краєзнавчому русі, окреслив основні напрями, форми і методи бібліотечної краєзнавчої праці, ввів у обіг термін «краєзнавча література», віднісши до неї: 1) все, що написано про певний край, 2) всю без винятку продукцію, видану в цьому краї, а пізніше додав і 3) праці уродженців, діячів краю, видані будь-де [1]. Власне, Михайло Ілліч теоретично осмислив важливу ознаку бібліотечного краєзнавства – краєзнавчий фонд, його складові. Доповідь М.І. Ясинського у своєму виступі підтримав В.Д. Отамановський, директор Вінницької філії Всенародної бібліо-

теки України, організатор Кабінету виучування Поділля. Поступово бібліотечне краєзнавство набувало розвитку і теоретико-методологічного обґрунтування. Повсякденна практика на чільне місце висунула й таку функцію бібліотечного краєзнавства, як інформування читача про наявну в бібліотеці краєзнавчу літературу, тобто – краєзнавчу бібліографію. Фундатором краєзнавчого бібліографознавства, розробником його теоретичних і методичних засад слід вважати М.І. Ясинського.

Сьогодні ми є свідками та учасниками того, як бібліотеки збирають не тільки літературу, а й інформацію, документи з історії, етнографії краю, його фольклор, спогади учасників і свідків історичних подій, накопичують банк даних у формі альбомів, аудіо- та відеозаписів. Бібліотеки інтегруються в краєзнавче середовище, нерідко виступаючи організаторами і координаторами краєзнавчого руху, що також є важливою ознакою бібліотечного краєзнавства.

На основі наведених ознак поняття бібліотечного краєзнавства можна визначити як сферу науково-практичної діяльності бібліотеки, пов'язану із збиранням, опрацюванням, зберіганням і доведенням до користувача краєзнавчих і місцевих документів.

У дефініції закладено ще один важливий аспект бібліотечного краєзнавства. Воно є не тільки практичною, а й науковою сферою. Звідси ми можемо говорити про краєзнавче бібліотекознавство як галузь знань про історію, теорію і методику бібліотечного краєзнавства. До його становлення доклали зусиль М.І. Ясинський, В.Д. Отамановський, Л.Б. Хавкіна, І.І. Корнейчик, О.І. Талалакіна, О.В. Мамонтов, М.М. Щерба і особливо – Наталя Миколаївна Кушнарєнко, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри книгознавства та фондознавства, проректор з наукової роботи Харківської державної академії культури, автор низки праць з бібліотечного краєзнавства [2].

Саме поняття «бібліотечне краєзнавство» виникло порівняно недавно – у 70-х роках ХХ ст., і ознак науково обґрунтованої теорії набуло на початку 90-х років. Воно – молоде, як і сама наукова дисципліна, що проходить етап становлення, своєрідного дозрівання. Тому важливе місце в цьому процесі займає практична апробація форм і методів бібліотечного краєзнавства в діяльності конкретних книгозбірень. Звідси й мета цієї статті – піддати теоретичному аналізу доробок наукової університетської бібліотеки, окреслити проблеми і перспективи її краєзнавчої праці.

Основу краєзнавчої діяльності бібліотек складає краєзнавчий фонд – упорядкована множина краєзнавчих та місцевих документів. Фонд наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, у тому числі краєзнавчий, складався непросто. Оскільки український університет і його бібліотека в Кам'янці-Подільському виникли 1918 року, а місто вже наступного року стало державним центром УНР і в умовах національно-визвольних протистоянь тривалий час було в блокаді, фонд формувався в основному за рахунок приватних бібліотек, установ і навчальних закладів губернського центру, підручників і посібників, які готували викладачі І. Огієнко, П. Клепатський, Д. Дорошенко, Н. Григорієв, М. Драй-Хмара та ін. Чимало книг надійшло від Подільської духовної семінарії, міської чоловічої гімназії, Подільського церковного історико-археологічного товариства. Йдеться про літописи, законодавчі акти, в яких розповідається про давні часи на Поділлі, племена уличів і тиверців, які його населяли, комплекти «Подольських губернських ведомостей» (видавались з 1838 р.), «Подольських епархиальних ведомостей» (з 1862 р.), 12 випусків «Трудов Подольского епархиального историко-статистического комитета», монографії Н. Молчановського, В. Антоновича, М. Грушевського, П. Батюшкова та М. Петрова, О. Прусевича, Й. Ролле, Ю. Сіцінського, М. Симашкевича, М. Яворовського та інші видання ХІХ – початку ХХІ ст. [3]. На початок 1921 року, до моменту ліквідації університету і утворення на його базі Інституту народної освіти та Сільськогосподарського інституту, фундаментальна бібліотека налічувала 35951 документ, у тому числі близько тисячі томів стародруків – 45 недатованих, 24 – ХVІ ст., 82 – ХVІІ, 663 – ХVІІІ [4, с. 333].

Згодом фонд був розпорошений між двома ВНЗ, частина його вивезена за кордон і 1922 року склала основу Бібліотеки Кам'янець-Подільського українського державного університету в Тарнові (Польща). Чимало так званої «шкідливої» літератури у 1920-х роках у ході чисток вилучило ДПУ. На сьогодні краєзнавчий фонд наукової бібліотеки університету складає третину документального масиву. 27 тис. документів – стародруків, рідкісних і цінних книг – сконцентровано у відділі рідкісних видань, який очолює Н.Д. Крючкова. У краєзнавчому фонді значне місце займають 48 наукових збірників, у тому числі 12 фахових, що видаються в універ-

ситеті, монографії, підручники і навчальні посібники викладачів, місцеві газети, журнали тощо. Все більшої ваги набуває електронна документальна складова, яку формуємо шляхом сканування, оцифрування видань. Вона налічує 8500 видань, серед яких чимало краєзнавчих.

Тому важливо донести інформацію про цей фонд до читача, належним чином налагодивши насамперед краєзнавчу бібліографію, різносторонню діяльність, пов'язану зі створенням і доведенням до користувача краєзнавчої бібліографічної інформації. Вона включає облік та аналітико-синтетичну обробку документів, присвячених краю, документів, виданих на тій же території, та творів, авторами яких є вихідці з місцевості, створення різноманітних бібліографічних посібників, на основі яких формується краєзнавча частина довідково-бібліографічного апарату.

Колектив наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка (а це 60 фахівців) цілком усвідомлює, що краєзнавча бібліографія має творитися в конкретному регіоні, місті, бібліотеці. Враховуючи, що в країні набирає все ширшого розвитку дослідження, написання і видання історії населених пунктів у новій редакції, ми взялись за формування зведеного краєзнавчого каталогу.

За схемою Національної історичної бібліотеки України розроблено тематичний рубрикатор, який враховує специфіку історії краю, склад читачів. Він включає 15 рубрик і 79 підрубрик, зокрема: «Поділля» – 2 підрубрики, «Краєзнавство Поділля» – 7, «Історія Поділля» – 14, «Природа і природні ресурси Поділля» – 6, «Народне господарство Поділля» – 6, «Охорона здоров'я Поділля», «Фізична культура і спорт Поділля» – 2, «Суспільство і політичне життя Поділля» – 4, «Культурне життя Поділля. Установи культури» – 6, «Літературне Поділля» – 5, «Наука на Поділлі», «Освіта Поділля. Видатні педагоги» – 9, «Мистецтво Поділля» – 9, «Релігійне життя» – 9 підрубрик. Органічну основу зведеного краєзнавчого каталогу склала «Краєзнавча картотека», започаткована ще в другій половині 50-х років працівниками створеного 1955 року відділу бібліографії на чолі з О.І. Зуськовою, розширена і суттєво поглиблена в 60-х – на початку 70-х років, у час роботи над історією міст і сіл Хмельницької області. На сьогодні зведений краєзнавчий каталог налічує 15 тис. карток. Водночас створюється і його краєзнавча версія.

У 15 підрозділах – читальних залах та абонементів на факультетах, розпорочених у різ-

них районах міста, паралельно формуються краєзнавчі картотеки, що відповідають профілю підрозділів. Наприклад, краєзнавчу картотеку читального залу педагогічного факультету складає близько 300 карток, і присвячена вона освіті на Поділлі; фізико-математичного – 1000 бібліографічних записів про видатних математиків, фізиків і астрономів краю. Читальний зал мистецької літератури сформував картотеку «Видатні художники Поділля». Особливої уваги надано темі «Населені пункти Хмельниччини», над розробкою якої працюють відділи наукової бібліографії та рідкісних видань.

Відділом наукової бібліографії, який очолює Т.М. Опря, з 2004 року видаються щорічні «Бюлетені з проблем вищої школи». Вони інформують читачів не тільки про нормативні документи та видання з питань вищої освіти, впровадження інноваційних технологій у нашому університеті, а й представляють – рік за роком – науково-методичний доробок викладачів. Якщо до першого випуску ввійшла бібліографічна інформація про 491 документ, то бюлетень 2011-го вже вмістив 613 бібліографічних записів, у тому числі про вихід у світ 2010 року 254 праць викладачів університету [5].

З 2005 року бібліотека готує і видає «Календар знаменних і пам'ятних дат Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» – довідково-бібліографічне видання, яке привертає увагу не тільки ювілярів, керівництва університету, факультетів і кафедр, а й масового читача. Кожен випуск календаря має свій авторський колектив, редколегію очолює директор наукової бібліотеки, серед укладачів – у першу чергу працівники відділу наукової бібліографії Т.М. Опря, В.М. Пархоменко, Л.П. Савченко. Його структура – типова: першу частину складають ювілейні події, розміщені в хронологічній послідовності, а розділ «Наші ювіляри» наповнюють короткі довідки і списки основних праць ювілярів та видань про них. Календар не тільки привертає увагу до ювілейних дат і подій, а й популяризує відповідну краєзнавчу літературу [6].

Важливе місце в краєзнавчій діяльності нашої бібліотеки займає підготовка краєзнавчих бібліографічних покажчиків. До 90-річчя університету був виданий бібліографічний покажчик «Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (1918-2008)», який вмістив 1667 бібліографічних записів про друковані видання з історії найдавнішого на Поділлі ВНЗ [7]. Колективом бібліотеки здійснено пошук,

опрацювання джерел і видання бібліографічного покажчика «Наукові записки (праці) Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка», який вмістив краєзнавчу бібліографічну інформацію про 3782 праці, підготовлені викладачами університету і розміщені в наукових записках (працях) за 1920-2009 рр. [8].

Виключно краєзнавчими за змістом і місцем видання є серійні бібліографічні видання, що готуються в науковій бібліотеці. 2008 року започатковано серію біобібліографічних покажчиків «Постаті в освіті і науці». Перші два випуски підготувала завідувач абонементу фізико-математичного факультету Л.В. Огороднікова. Присвячені вони доктору фізико-математичних наук, професору, завідувачеві науково-дослідного сектору університету І.М. Конету та колишньому ректорові, завідувачу кафедри методики викладання фізики і технічних засобів навчання, фронтовикові Івану Вікторовичу Іваху [9]. Це була перша проба, не позбавлена недоліків, проаналізованих і врахованих у наступних випусках, присвячених С.Д. Абрамовичу, Л.В. Баженову, А.П. Гаврищуку, П.С. Каньосі, Б.Р. Ліпману, Л.Г. Любінській, П.Д. Плахтію, І.В. Рибаку, П.І. Свідеру, В.А. Сорищу, Є.С. Сохаській, В.П. Струманському, Т.І. Суrowsькій, Г.П. Ткачук, З.П. Яропуду та ін. Його структура виходить за межі традиційного покажчика і дає підстави говорити про появу нового виду бібліотечного видання – бібліографічного нарису. Візьмемо для прикладу покажчик, присвячений подолянину за походженням, активному учасникові краєзнавчого руху в краї доктору історичних наук, професорові Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича П.П. Брицькому [10]. Окрім вступної статті, бібліографії Петра Павловича та про нього, хроніки життя і діяльності, характерних для будь-якого біобібліографічного покажчика, у розділі «Погляд зблизька» знайдемо відгуки відомих учених професорів Л.В. Баженова, С.В. Гаврилюк, І.М. Романюка, генерала В.С. Сідака, архівістів П.Я. Слободянюка, В.І. Петренка, Ю.В. Телячого, Н.А. Яркого, колеги Б.Ф. Білецького, В.Ф. Холодницького про життя і науково-педагогічну діяльність ученого. Їх доповнює рубрика «Життєвий шлях професора П.П. Брицького у світлинах» – два десятки фотографій, які зафіксували важливі миттєвості життя, та добірка документів, спогадів, свідчень. Вражає батьків лист із фронту – своєрідний наказ – заповіт синові. Глибину знань і лекторську майстерність П.П. Брицького характеризує подяч-

ний лист ректора Академії СБ України генерала-майора, професора В.С. Сідака, адресований ректору Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича С.С. Костишену у зв'язку із завершенням доктором історичних наук професором П.П. Брицьким циклу лекцій для слухачів академії. Пам'ятним є відгук заступника міністра закордонних справ України І.М. Гнатишена на книгу П.П. Брицького, О.В. Добржанського «Буковинці на дипломатичній службі УНР та ЗУНР», як і лист до Старосинявської районної газети «Колос» учениці Лисанівської ЗОШ І-ІІІ ст. Г. Стародуб про свого знаменитого односельчанина професора П.П. Брицького. Звичайно, це виходить за межі покажчика бібліографії, однак глибоко, хоч і нарисово, представляє справжню постать в освіті і науці.

2012 року побачив світ перший випуск бібліографічного покажчика серії «Хмельниччина краєзнавча». Присвячений він просвітницькому рухові на Поділлі впродовж 1906-2011 років. Він вмістив бібліографічну інформацію про 63 неопубліковані документи семи архівних установ, 386 опублікованих документів, матеріалів, наукових праць, низку газетних науково-популярних публікацій, всього 586 бібліографічних записи про документи, які є цінним джерелом історії подільської «Просвіти» [11].

До друку здано наступний, другий випуск краєзнавчого бібліографічного покажчика серії «Хмельниччина краєзнавча», який представляє матеріали тринадцяти Подільських історико-краєзнавчих конференцій, започаткованих 1965 року. Доповнений вступною статтею, покажчик всесторонньо репрезентує доробок подільських краєзнавців за майже 40 років. У плані – підготовка і видання наступних випусків цієї серії про публікації у 19 наукових фахових збірниках «Освіта, наука і культура на Поділлі» та у 21 випуску «Наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки».

Позитивно сприйнятий науковою і краєзнавчою громадськістю Поділля розпис дванадцяти випусків «Трудов Подольського єпархиального історико-статистического комітета (церковного історико-археологіческого общества)», підготовлений В.С. Прокопчуком та Н.Д. Крючковою [12]. Бібліографічний покажчик став ключем до праць переважно церковних істориків ХІХ – початку ХХ ст., в яких представлена історія Поділля, літописи 1401 населеного пункту краю. У зв'язку з підготовкою нової редакції історії міст і сіл краю роль цього покажчика важко переоцінити.

Бібліотека надає допомогу в підготовці бібліографічної частини покажчиків серії «Наукові школи університету», які видає науково-дослідний сектор. Керівник сектора, він же й голова бібліотечної ради, доктор фізико-математичних наук, професор І.М. Конет та директор наукової бібліотеки В.С. Прокопчук входять до складу редакційної колегії цієї серії покажчиків.

Бібліотечне краєзнавство, як царина практичної діяльності та галузь бібліотекознавства, напрацювало набагато ширшу систему засобів популяризації краєзнавчих документів. Це і рекомендаційні списки до ювілейних дат, розміщені на сторінках університетської газети «Студентський меридіан» та бібліотечному веб-сайті. Це і виставки – стаціонарні та віртуальні. Зокрема, 2011 року віртуальні виставки «Іван Огієнко – фундатор і перший ректор Кам'янець-Подільського державного українського університету (1918-1920 рр.)», «Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка у працях його викладачів (1991-2011 рр.)», каталог виставки «Подільській «Просвіті» – 105 років», «Науковець, дослідник, математик (до 60-річчя від дня народження Івана Михайловича Конета)» представили комплекс краєзнавчих джерел про кам'янецький період діяльності І. І. Огієнка, історію і сьогодення Подільської «Просвіти», наукові досягнення доктора фізико-математичних наук, професора кафедри диференціальних рівнянь і прикладної математики І.М. Конета.

У системі масових заходів – зустрічі зі славетними людьми, презентації краєзнавчих праць. Наукова бібліотека виступила ініціатором та організатором зустрічі з праправнучатим небожем Тараса Шевченка О.А. Відоменком, президентським стипендіатом, що проживає у місті Хмельницькому, презентації його книг [13].

Проаналізувавши публікації в газетах та журналах 1917-1920 рр., що зберігаються у фонді відділу рідкісних видань, Ю.В. Телячий та В.С. Прокопчук уклали й супроводили аналітичним матеріалом добірку ліричних творів М.П. Годованця, відкривши для читача не тільки досить цікавий масив періодики, що зберігається в науковій бібліотеці, але й раніше невідому грань світогляду і творчості класика української байки, за що, власне, у 30-і роки його життєва дорога простелилася на Колиму [14].

Колектив бібліотеки веде і науково-дослідницьку бібліотекознавчу працю. Здійснено пошук і реконструйовано коротку в часі, але плід-

ну діяльність фундаторів бібліотеки професора Івана Огієнка, бібліотекарів (так у 1918-1920 рр. йменувалася посада керівника книгозбірні. – В.П.) Івана Сливки, Миколи Плевако, Степана Сірополка, Михайла Ясинського, помічника бібліотекаря Левка Биковського – всесвітньо відомих організаторів бібліотечної справи, бібліотекознавців, бібліографів [15]. 2009 року побачив світ нарис історії бібліотеки, доповнений низкою документів, світлин, бібліографічним списком [16].

Наукова бібліотека виступає організатором всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій, на яких обговорюються й питання бібліотечного краєзнавства. Вони знайшли відображення у двох випусках наукових праць університету серії «Бібліотекознавство. Книгознавство» в рубриках «Бібліотечне краєзнавство та історико-регіональні дослідження», «Історія становлення та розвитку бібліотечної справи в Україні», «Видатні постаті в царині бібліотечної праці», «Критика, бібліографія» [17].

Остання цьогорічна наукова конференція, проведена спільними зусиллями наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, присвячувалася 140-річчю від дня народження Степана Онисимовича Сірополка. Матеріали конференції ввійдуть до третього випуску вказаних наукових праць.

Аналіз краєзнавчої діяльності однієї з університетських бібліотек дає можливість відзначити важливість і життєздатність цього напрямку бібліотечної праці й перспективність як галузі бібліотекознавства водночас.

Оскільки краєзнавчий рух в Україні набув широкого розмаху та інституціоналізації – створена 1991 року Всеукраїнська спілка краєзнавців 2008 року отримала статус національної й іменується Національною спілкою краєзнавців України; формуються її осередки на місцях; у регіонах здійснюються масштабні краєзнавчі проекти – видані Книги пам'яті і Книги скорботи України, один за одним друкуються томи «Реабілітованих історією», «Зводу пам'яток історії і культури України»; розпочалась робота з написання історії населених пунктів у новій редакції, – роль бібліотек, бібліотечного краєзнавства, краєзнавчої бібліографії наростає і потребує концентрації зусиль бібліотекарів на цій ділянці бібліотечної праці.

Краєзнавча робота кожної конкретної бібліотеки потребує не тільки упорядкування, а й теоре-

тичного осмислення, може стати предметом наукового аналізу, підготовки статей, повідомлень й інших видів наукових праць. Це допоможе погли-

бити, уточнити, доповнити власним досвідом і теоретичними висновками краєзнавчу галузь бібліотекознавства.

Джерела та література

1. Королевич Н.Ф. Бібліограф М.І. Ясинський (1889-1967): біобібліогр. нарис / Н.Ф. Королевич, М.В. Геращенко. – К., 1995. – С. 24; Ясинський М.І. Створення в наукових бібліотеках України краєзнавчих осередків і організація бібліографії продуктивних сил // Бібл. зб. – 1926. – Ч. 1. – С. 68-78.
2. Корнейчик И.И. Краеведческая библиография на Украине: развитие краеведч. библиогр. в сов. время (1941-1967 гг.): конспект лекций по курсу «Краеведческая библиография» / И.И. Корнейчик. – Х.: ХГПК, 1968. – 46 с.; Мамонтов А.В. Краеведческая библиография: учебник / А.В. Мамонтов, Н.Н. Щерба. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: Кн. палата, 1989. – 216 с.; Талалакина О.И. Краеведческая работа библиотек: учеб. пособие / О.И. Талалакина. – М.: МГИК, 1973. – 94 с.; Кушнарченко Н.Н. Сводные краеведческие каталоги областных библиотек / Н.Н. Кушнарченко, В.В. Седых // Советское библиотековедение. – 1991. – № 3. – С. 54-60; Ї. Історія бібліотечного краєзнавства в Україні: навч. посіб. / Н.М. Кушнарченко. – Х.: ХДІК, 1993. – 112 с.; Ї. Бібліотечне краєзнавство: сутність і структура / Н.М. Кушнарченко // Вісник Книжкової палати. – 1997. – №5. – С. 10-11; Ї. Бібліотечне краєзнавство: підручник / Н.М. Кушнарченко. – К.: Знання, 2007. – 502 с.
3. Антонович В.Б. Очерк истории Великого княжества Литовского до половины XV столетия / В.Б. Антонович. – К.: Типогр. Киевского унта, 1878. – Вып. 1. – 156 с.; Молчановский Н.В. Очерк известий о Подольской земле до 1434 г. / Н. Молчановский. – К.: Типогр. Киевского унта, 1885. – 345 с.: карты; Подолия: ист. описание / издано П.Н. Батюшковым. – СПб.: Типогр. Товарищества «Общая польза», 1981. – XXXI, 264, 98 с.: ил.; Грушевский М.С. Барское староство: исторические очерки (XV – XVIII в.) / М. Грушевский. – К., 1894; Сецинский Е.И. Город Каменец-Подольский: ист. описание / священник Е. Сецинский. – К.: Типогр. С.В. Кульженка, 1895. – 248 с.: ил.
4. Ляхоцький В.П. Тільки книжка принесе волю українському народові... Книга, бібліотека, архів у житті та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона) / В.П. Ляхоцький. – К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2000. – 664 с.
5. Бюлетень з проблем вищої школи за 2003 рік / уклад.: Г. Бачинська, Т. Опря, В. Пархоменко, Л. Савченко, Є. Сільвеструк. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. – 46 с.; Бюлетень з проблем вищої школи за 2010 рік / уклад.: Т. Опря, В. Пархоменко; відп. за вип. В. С. Прокопчук. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 42 с.
6. Див.: Календар знаменних і пам'ятних дат Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на 2012 рік / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Наук. б-ка; [упоряд.: Т. М. Опря, Л. П. Савченко; відп. ред. В.С. Прокопчук]. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2011. – Вип. 7. – 95 с.
7. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (1918-2008) : бібліогр. покажч. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка; [уклад.: Т. М. Опря, В. М. Пархоменко, Л. П. Савченко, Є. П. Сільвеструк; редкол.: О. М. Завальнюк (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2009. – 112 с.
8. Наукові записки (праці) Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: бібліограф. покажч. змісту (1920–2009 рр.) / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Наук. б-ка; [уклад.: О.В. Веселовська, Т.М. Опря, В.М. Пархоменко; редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.), О.Б. Комарницький та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2010. – 120 с.
9. Конет Іван Михайлович (до 30-річчя науково-педагогічної діяльності) : біобібліогр. покажч. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т, Наук. б-ка; [уклад.: Л.В. Огороднікова, О.В. Гавва, О.С. Толков; редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т, 2008. – 47 с. – (Серія «Постаті в освіті та науці»; вип. 1); Іван Іван Вікторович (до 90-річчя від дня народження): біобібліогр. покажч. / [уклад.: Л.В. Огороднікова, О.В. Гавва, Т.П. Поведа, О.М. Ніколаєв; редкол.: Завальнюк О. М. (голова), Про-

копчук В.С. (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, 2008. – 10 с. – (Серія «Постаті в освіті та науці»; вип. 2).

10. Професор Петро Брицький – педагог, учений, громадянин: наук.-док. та бібліогр. вид. / К-ПНУ ім. І. Огієнка, Наук. б-ка; [уклад. і автор вступ. статті В.С. Прокопчук]. – Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2011. – 120 с.: іл. – (Серія «Постаті в освіті і науці»; вип. 14).

11. Просвітницький рух на Поділлі: бібліогр. покажч. / К-ПНУ ім. І. Огієнка, Наук. б-ка; [упоряд.: Прокопчук В.С., Комарніцький О.Б., Опрят.Т.М.]. – Кам'янець-Подільський, 2012. – 76 с. – (Серія: «Хмельниччина краєзнавча»; вип. 1).

12. Прокопчук В.С. Труды Подольского епархиального историко-статистического комитета (церковного историко-археологического общества) (1876-1916): звездный каталог і покажчик змісту / В.С. Прокопчук, Н.Д. Крючкова. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – 184 с.: іл.

13. Відоменко О.А. Сумна та радісна шевченкіана / Олександр Відоменко. – Хмельницький: «Поділля», 1996. – 54 с.; Його. Оплаканий і зраджений: нариси і статті / Олександр Відоменко. – Хмельницький: «Поділля», 2000. – 152 с.

14. Годованець М.П. Поезії 1914-1920 рр. / [упоряд. Ю.В. Телячий; автор передмови і відп. ред. В.С. Прокопчук]. – Хмельницький: Мельник А.А., 2008. – 78 с.

15. Прокопчук В.С. Іван Григорович Сливка: подвижництво у творенні бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету / В.С. Прокопчук // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: наук. зб.: Серія історична та

філологічна / [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), Є.І. Сохацька (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2009. – Вип. VI. – С. 191-200; Пархоменко В.М. Бібліографічна діяльність Миколи Антоновича Плевака (1890-1941) / В.М. Пархоменко // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство / К-ПНУ ім. І. Огієнка; Наук. б-ка; [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – Вип. 2. – С. 37-48; Прокопчук В.С. Кам'янець-Подільський період в житті й діяльності видатних українських бібліотекознавців та бібліографів С.О. Сірополка, Л.Ю. Биковського, М.І. Ясинського / В.С. Прокопчук // Матеріали науково-практичної конференції «Сучасні проблеми діяльності бібліотек в умовах інформаційного суспільства», 12 листоп. 2009 р., Львів. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2009. – С. 214-224.

16. Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розквіту: іст. нарис / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 284 с.: іл.

17. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка, Наук. б-ка; [редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ, 2008. – 400 с. – (Серія: «Бібліотекознавство. Книгознавство»; вип. 1); Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – Вип. 2. – 648 с.

Виктор Прокопчук

Библиотечное краеведение: сущность и перспективы (на примере научной библиотеки Камянец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенка)

В статье на примере научной библиотеки Камянец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко раскрываются основные направления, формы и методы библиотечного краеведения.

Ключевые слова: научная библиотека, краеведение, фонд, краеведческая библиография, указатель.

Viktor Prokopchuk

Library Local Lore: Content and Perspectives (Scientific Library of Kamyanets-Podilskiy University named after Ivan Ohienko as an Example)

The article showing the example of the scientific library of the Kamianets-Podilskiy national university named after I. Ohienko reveals the main trends, forms and methods of library local lore study.

Key words: scientific library, local lore study, fund, local lore bibliography, index.